

УДК 342.9

Куплівацька Б.Р.¹

Купін А.П.²

¹ студ. гр. Ю-126 НУ «Запорізька політехніка»,

² к.ю.н., доцент НУ «Запорізька політехніка»

ІСТОРИЧНІ ПЕРІОДИ СТАНОВЛЕННЯ Й РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ

Історія побудови та діяльності адміністративних судів дає перспективу прослідкувати походження їх розвитку, розкрити ті зовнішні та внутрішні чинники які довершували вплив на їх формування. Дослідження теми функціонування адміністративних судів недопустиме без висвітлення історичних етапів розвитку їх формування та суспільного розвитку. При цьому на піднесення адміністративного судочинства безпосередньо відбився і розвиток самого адміністративного права, норми якого в наступному стали підґрунтям адміністративного правосуддя.

Становлення і розвиток інституту адміністративного судочинства в Україні став об'єктом дослідження багатьох видатних спеціалістів в галузі права. Так, цьому питанню приділені наукові праці В. Б. Авер'янова, Ю. П. Битяка, А. Т. Комзюка, М. М. Коркунова, Р. О. Куйбіди, О. П. Рябченко, Ю. М. Старилова, Ю. А. Тихомирова, М. М. Тищенко, Г. Й. Ткач та ін. Разом з тим, слід наголосити, що частковим історичним аспектам увага практично не приділялася, що визначає актуальність обраної теми.

Розвиток вітчизняної адміністративної юстиції має здійснюватися з урахуванням не тільки міжнародного законодавства і практики, а й звичаїв національної правової системи на базі наявної вже моделі захисту прав громадян від зловживань з боку органів державного управління та місцевого самоврядування. Передусім слід вказати на те, що відсутність незалежної держави, поділ просторів країни між іноземними державами, неодноразово відсутність хоч статусу автономії та інші причини унеможливлювали створення подібного демократичного інституту, як адміністративна юстиція. Через те перевагу в розвитку української політичної ідеї від Б. Хмельницького та П. Орлика до П. Могили і М. Грушевського були цілеспрямовані на здобуток державної незалежності. Виняток становить лише М. Драгоманов, конституційний проект якого базувався на пріоритеті прав людини та громадянина, передбачаючи, зокрема, можливість подання судового позову проти держави.

Незважаючи на перебування у складі Російської імперії, а потім СРСР, у періоди недовгої самостійності української держави, були зроблені деякі спроби щодо інституціоналізації адміністративної юстиції.

У 1864–1917 рр. розпочали своє формування судово-адміністративні органи з вирішення спорів у сфері державного управління, видання фундаментальних досліджень з проблем адміністративної юстиції.

2. 1917–1920 рр. проекти формування адміністративної юстиції у період створення незалежної української держави.

3. 1920–1991 рр.: занепад та заперечення інституту адміністративної юстиції у державному управлінні Радянського Союзу.

4. 1991–2005 рр.: становлення та розвиток адміністративної юстиції в Україні. 5. З 2005 р. формування та розвиток адміністративного судочинства.

З 1917 р. у царській Росії поступово з'являлися перші елементи адміністративної юстиції. Розгляд спорів між громадянами та органами державного управління здійснювався загальними судами і у деяких випадках – мировими судьями.

Аналізуючи етапи розвитку адміністративної юстиції, можна сказати, що інститут адміністративної юстиції в Україні пройшов довгий шлях свого становлення. Кожний етап становлення і розвитку адміністративної юстиції має своє особливе значення. Починаючи з другої половини XIX століття на території України відбулось вагоме зацікавлення питаннями адміністративної юстиції. Активно формувались квазісудові утворення у вигляді судово-адміністративних органів з вирішення спорів у сфері державного управління. Проте відсутність державної незалежності, повне заперечення адміністративної юстиції радянською владою та інші об'єктивні причини унеможливлювали створення цього демократичного інституту. Лише із проголошенням незалежності України був взятий курс на модернізацію існуючої системи захисту прав громадян у сфері державного управління та місцевого самоврядування.